

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

23 Ordinatio hoc omnes, majores, sive minores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Actus loci ipsum nomen Cephas, Optatus Afer, antiquus, & pro-

Et reliquis] In originali est, & originalis Aposto-

C. III. ¶ Secundum a Romano Pontifice

Unde in eadem synodo, id est, Constantinop. r.

Constantinopolitana a civitatis episcopum habere

Constitutum est, ut in eadem synodo, id est, Constantinop. r.

C. IIII. ¶ Apostolica sedi Constantinopolitanam

Item Gregorius Ioanni episcopo Syracusano,

De Constantinopolitana ecclesia quod dicunt, quis

He caput sanctum est, ex duabus epistolis eidem Ioanni epi-

a Ex profusa versione. b Ansel. l. 2. cap. 66.

C. V. ¶ Constantinopolitanae episcopus au-

Item Gelasius Papa I. ad Faustum magistrum

Qua a traditione majorum, Apostolicam sedem in iur-

C. VI. ¶ Constantinopolitana ecclesia secundum

Item ex 6. synodo sub Iustiano congrega-

Renovantes 1 sancti Constantinopolitani decreta

Hinc datur intelligi, quod Alexandrina ecclesia de secunda

1 ¶ Renovantes] Hic agitur de quinto illo canone prima

2 ¶ Superior] Ita habetur in aliquot vetustis exemplari-

3 ¶ Nec non] Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis,

C. VII. ¶ Qua patriarchatum solum primum

Unde in 8. synodo, habita sub Hadriano

Diffinitum e neminem profus mundi potentum

DISTINCTIO XXIII.

Revertit que inter ecclesiastica officia sit differentia man-

C. I. ¶ Decretum Nicolai Papa de electione

Unde Nicolaus Papa II. in con. Lateranensi.

a Ivo p. 2. c. 2. b c. 2. c. 2. d. c. 2.

IN nomine Domini nostri, & Salvatoris Iesu Christi. Anno ab incarnatione eiusdem. M. L. IX. mense Aprilis, indictione xii. propositis sacrosanctis Evangeliiis præsidente quoque reverendissimo b. ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchii, quæ cognominatur Constantiniana, confidentibus etiam reverendissimis episcopis, abbatibus, presbyteris, diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis, inquit. ¶ Novit beatitudo vestra, dilectissimi fratres, & coepiscopi, inferiora quoque membra Christi non latuit, defuncto patris memorie Domino Stephano prædecessore nostro, hæc Apostolica sedes, cui auctore Deo, deservio, quot adversa pertulerit, quot denique per simoniacæ hæresis trapezitas repetitis malleis, crebrisque tumfonibus subiacuerit, adeo, ut columna Dei viventis jamjam penè videretur concussa nutare, & sagena summi piscatoris, procellis intumescens cogereur in naufragii profunda submergi. Vnde, si placet fraternitati vestræ, debemus, auxiliante Deo, futuris casibus prudenter occurrere, & ecclesiastico statui, nec recidiva e (quod absit) mala prævaleant, præcavere. Quapropter instructi prædecessorum nostrorum, aliorumque sanctorum Patrum auctoritate, decernimus, atque statuimus, ut obeunte huius Romane universalis ecclesiæ Pontifice, in primis Cardinales episcopi diligentissime simul de electione tractantes, mox Christi d clericos Cardinales adhibeant: sicque reliquos clericus, & populus ad consensum nova electionis accedat, nimirum præcaventes, ne venalitatis morbus aliqua occasione subrepat. Et ideo religiosissimi viri præduces sint in promovenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus vero atque legitimus hic electionis ordo perpenditur, si perspectis diversorum Patrum regulis, sive gestis, etiam illa B. Leonis prædecessoris nostri sententia recolatur. [Nulla e, inquit, ratio finit, ut inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à provincialibus episcopis cum Metropolitanis iudicio consecrati.] Quia vero sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur ecclesiis, atque ideo super se metropolitanam habere non potest, Cardinales episcopi proculdubio metropolitanæ vice funguntur, qui videlicet electum episcopum ad Apostolici culminis apicem provehant. Eligatur autem de ipsius ecclesiæ gremio, si reperitur idoneus, vel si de ipsa non invenitur, ex alia assumatur, salvo debito honore, & reverentia dilecti filii nostri Henrici, qui in præsentiarum Rex habetur, & futurus Imperator, Deo concedente, speratur, sicut jam sibi concessimus, & successoriibus illius, qui ab hac Apostolica sede personaliter hoc jus impetraverint. Quod si pravorum, atque iniquorum hominum ita perveritas invaluerit, ut pura, sincera, atque gratuita fieri in urbenon possit electio, Cardinales episcopi cum religiosis clericis, catholicisq; laicis, licet paucis, jus potestatis obtineant, eligere Apostolicæ sedis Pontificem, ubi congruere viderint. Plane, postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas, vel qualifcunque hominum conatus malignitatis studio resistit, ut is, qui electus est, in Apostolica sede iuxta consuetudinem inthronizari non valeat: electus tamen, sicut verus Papa, obtineat auctoritatem regendi Romanam ecclesiam, & disponendi omnes facultates illius: quod beatorum Gregorium ante suam consecrationem fecisse cognovimus. Quod, si quis contra hoc nostrum decretum synodali sententia promulgatum, per seditionem, vel præsumptionem, aut quolibet ingenio electus, aut etiam ordinatus, seu inthronizatus fuerit auctoritate divina, & sanctorum Apostolorum

a. Pann. lib. 3. cap. 1. b. al. reverentissimo. c. al. redirena. d. al. episcopi. e. inf. dist. 62. Nulla ratio.

Petri & Pauli, perpetuo anathemate cum suis auctoribus, fautoribus, & sequacibus à liminibus sancte Dei ecclesiæ separatus abiciatur, sicut Antichristus, invasor, & destructor totius Christianitatis: nec aliqua a super hoc ei audientia referretur: sed ab omniclesiastico gradu, in quocunque fuerat prius, sive tractatione deponatur: cui quisquis adhaerit, vel qualemunque tamquam Pontifici reverentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere præsumpserit, pari sententia b sit mancipatus. Quisquis autem huius nostre decretalis sententia temerato exiterit, & Romanam ecclesiam sua præsumptione confundere, & conturbare contra hoc statutum tentaverit, perpetuo anathemate, atque excommunicatione damnatur, & communiis, qui d non resurgere in iudicio, reputetur, omnipotentis iram contra se sentiat, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli (quorum ecclesiam præsumit confundere) in hac vita, & futura furorere sentiat: fiat e habitatio eius deserta, & in tabernaculo eius non sit, qui inhabitat: fiat f filii eius orphani, & mater eius vidua: commoretur amovatur ipse, & filii eius, & mendicet, & excrucietur de habitaculis suis: seruetur sanctorum omnium substantiam eius, & dirigant alieni labores eius: orbis q terrarum pugnet contra eum, & cuncta elementa sint ei contraria. & omnium sanctorum quietentiam merita illum confundant, & in hac vita super eum apertam vindictam ostendant. Observatores autem huius nostri decreti, omnipotentis Dei gratia protegat, & auctoritas beatorum Apostolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis absolvat.

¶ Huius decreti integram exemplum est in versuissimis libro Abbatis monasterii Fecensis literis Longobardicus ante annum prolixo quingentesimo scriptis, & alibi.

2 pars. Episcopi vero, & ceteri ordine infra constituti, qualiter ordinari debeant, ex auctoritate Carthaginensis concilii quarti, cap. 1. cui interfuit Augustinus, tempore Honorii Augusti, quodammodo, ab eorum examinatione incipientes.

C. II. ¶ Quomodo sit examinandus, qui in episcopatum eligitur.

Qui b episcopus ordinandus est, antea examineatur, si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis cavens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum censuris cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus, & ante omnia, si fidei documenta verbis simplicibus asserat, id est, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unum Deum esse confirmans, totamque Trinitatem Deitatem coessentialem, & substantialem, & coeternalem, & omnipotentem prædicans, si singulas, & totas res personarum unum Deum; si incarnationem divinam non in patre, neque in Spiritu sancto factam, sed in filio tantum credat, ut qui erat in divinitate Dei patris filius, ipse fieret in homine hominis matris filius: Deus vero ex patre, homo verus ex matre, carnem ex matris viscibus habens, & animam humanam rationalem, simulque in eo veritas utriusque naturæ, idem Deus homo, una persona, unus filius, unus Christus, unus Dominus creator omnium, que sunt, & auctor, Dominus, & rector cum Patre, & Spiritu sancto omnium creaturarum: qui passus sit vera carnis passio; mortuus vera corporis sui morte; resurrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resurrectione, in qua venit iudicare vivos

a. al. aliquando. b. al. sententia. c. al. nobis. d. Psalm. 1. e. Psalm. 68. f. Psalm. 108. g. Cap. 10. h. Ordo Romanus pag. 85. Burch. lib. 1. cap. 8. Ivo pars. 1. cap. 60. Polyb. lib. 7. tit. 9. i. al. singulari quoque personam. k. al. receptione. & mor-

enim domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere, quam multos inuitiles, qui onus grave ordinatori adducant.

enim domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere, quam multos inuitiles, qui onus grave ordinatori adducant.

C. V. ¶ Si electo in episcopum aliqua obijciatur, quinque vel sex episcopi ad eius purgationem conveniant.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 40. Illud a statuendum est, ut quando ad eligendum episcopum convenierimus, si qua contradictio fuerit oborta, (quia sæpè talia facta sunt apud vos) non presumant ad purgandum eum, qui ordinandus est, tres tantum b; sed postulentur ad numerum supradictorum duo vel tres, & in eadem plebe, cui ordinandus est, discutiantur primò personæ contradicentium: postremò illa etiam, quæ obijciuntur, petrantentur, & cum purgatus fuerit sub conspectu publico, ita demum ordinetur. Si cum vestra sanctitatis animo concordat, roboretur vestra dignitas & responsione: Ab universis episcopis dictum est: Satis placet.

C. VI. ¶ Vota sua promissionis spondeant, quos ecclesiastica promoveat disciplina.

Item ex concilio Toletano II. c. 10. Quamquam d' omnes, qui sacris mancipantur ordinibus; canonicis regulis teneantur addicti, expeditibile tamen est, ut promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica probat & disciplina. Solet enim plus timere, quod singulariter pollicetur, quam quod generali sponthone concluditur. Et ideo placuit huic sancto concilio, ut unusquisque, qui ad ecclesiasticos gradus est adfensurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti s. sui annotatione promittat, ut fidem catholicam sincera cordis devotione custodiens, iustè, & piè vivere debeat; & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat; atque ut debitum per omnia honorem, atque obsequii reverentiam præsentibus sibi unusquisque dependat, juxta illud beati Leonis & Pape edictum: [Qui se fecit aliquibus esse præpositum, non molestè ferat aliquem sibi esse prælatum; sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat.] Pena etiam b juxta ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium inferenda, & ab iis, qui transgressores fuerint, perfolvenda est.

C. VII. ¶ Qualiter ordinetur episcopus. Delibere disponitur, qualiter ecclesiastica officia ordinarunt, in concilio Carthagin. 4. c. 2.

Episcopus h; cum ordinatur, duo episcopi ponant, & teneant Evangeliorum codicem super caput, & certentur ejus, & uno super eum fundendo benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adstant, manibus suis caput ejus tangant.

C. VIII. ¶ Qualiter ordinetur Presbyter. Presbyter l cum ordinatur, episcopo cum benedictione, & manum super caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri, qui presentes sunt, manus suas juxta manum episcopi super caput illius teneant. Sicut autem in die flux ordinationis sacerdos oratio, utroque humero ambitur, ita tempore consecrationis, eodem oratio debet uti instanter.

a Et in concil. Afric. cap. 17. Polyb. lib. 2. cap. 3. Ansel. lib. 6. cap. 6. Burch. lib. 1. cap. 6. Ivo part. 1. cap. 66. b ut tantum accedere. c al. dignatim. d Ansel. lib. 7. cap. 16. e al. prorebet. f al. placita sibi. g epist. 17. ad Anastasium Thess. episcopum. h al. tamen. i orig. i al. inferenda. k Ordo Romanus, pag. 100. Polyb. lib. 2. tit. 9. Ansel. lib. 7. cap. 49. al. 55. Ivo part. 3. cap. 124. Pann. lib. 3. cap. 11. l Et eod. concilio. cap. 3. Polyb. lib. 2. tit. 32. Ansel. lib. 7. cap. 53. Ivo p. 6. cap. 12. Pann. lib. 3. cap. 33.

Capitulum autem exat in ordine Romano, additi ad initium huiusmodi, Statuta ecclesiastica, cui similitudo titulus totius Carthaginensis concilio esse præpositum in aliquo vestigiis codicibus, testatur illi, qui totius concilii nomina dederunt.

Acquisierit Post hoc verbum tam in concilio, quam in ordine sequitur, In cuius ordinatione etiam ætas requiratur, quam sancti Patres in prælegendis episcopis constituerunt.

C. III. ¶ Quidus esse debeat clericorum conversatio.

Item illudorus, de ecclesiasticis officiis, lib. 2. c. 2.

His igitur lege Patrum cavetur, ut à vulgari vita ps. seculari, à mundi voluptatibus sese abstineant, non speculaculis, non pompis intersint, convivia publica fugiant, privata non tantum pudica, sed & sobria colant; aliarum nequam incumbant, neque turpium occupationum locorum, fraudisque eujusquam studium appetant, amorum pecunia, quasi materiam cuicorum criminum fiant, & secularia officia; negotiaque abijciant; honoris gradus per ambitiones non fubeat: pro Beneficis medicis Dei, munera non accipiant, dolos & conatationes caveant: odium, amulationem, obrestitutionem, atque invidiam fugiant: non vagis oculis, non efframi lingua, aut petulantia, fluídoque d' gestu incendant, sed pudorem, & verecundiam mentis simpliciter habent, inoffensivos ostendant: obsequium etiam verborum, sicut & operum penitus exerceant: viduarum, & virginum frequerantem fugiant, contubernia extraneorum frequentant nullatenus appetant, castimoniam quoque inviolati corporis perpetuò conservare studeant: aut certe unius matrimonii vinculo foderentur, senioribus quoque debent obedientiam præbeant, neque ullis iustitiam studio semetipsos atollant: postremo doctrinæ lectionibus, psalmis hymnis, canticis, exercitio jugiter incumbant. Tales enim debent esse qui divinis cultibus se mancipandos studeant exhibere, scilicet, ut dum scientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis admittant.

C. IIII. ¶ Qui digni sacramenta tractare possint, ad ministerium nobilem gantur altissimum.

Item Clemens ad latibulum fratrem Domini epist. 2.

Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica sacramenta tractare. Melius est

a al. gloriam. b al. improbet. c Refertur in conc. Mogunt. l. c. n. d. al. tam debet. g. g. e. al. visitatione frequentissimas. f al. p. g. Polyb. lib. 3. g.

C. IX. *Quid quisque accipit tempore consecrationis, ferat tempore oblationis.*

Unde in concilio Bracharenfi 3. c. 3. legitur. Ecclesiastica & antiqua institutione praxium novimus, ut omnis sacerdos, cum ordinatur, oratio utroque humero ambiatur, scilicet, ut qui imperturbata praxipitur consistere inter prospera & adversa, virtutum semper ornamento, utroque circumseptus appareat humero. Qua ergo ratione accepisse non dubitat? Proinde modis omnibus convenit, ut quod quisque percipit in consecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione suae salutis, scilicet, ut cum sacerdos ad solemniam missarum accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus, aut sacramentum corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quam oratio utroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suae dignoscitur consecratus, ita ut de uno, eodemque oratio cervicem pariter & utrumque humerum premeans signum in suo pectore preparet a crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debet subiacere.

4. ps. Dalmaticis autem, nec episcopis, nec diaconis absque Apostolica licentia uti permittitur.

C. X. *Ab sine Apostolica licentia Dalmaticis, nec episcopis, nec diaconis uti licet.*

Unde Gregorius Aegio episcopo Francorum, lib. 7. epist. 112.

Communis & filius Petrus Diaconus nobis innovit, quod fraternitas vestra tempore, quo hic fuit, popolerit, ut sibi & archidiacono suo utendi dalmaticis licentiam praeberemus. Sed qui ita hominum suorum infirmitate compulsus festinanter abscessit, ut nec ipse moror incumbens diutius (ut dignum erat, & res desiderata possebat) sinceret permanere, & nos in multis implicitos, ecclesiasticae rationis consideratio novum hoc inconsulte, & subito non permitteret indulgere; idcirco postulat rei prolongatus effectus est. Nunc vero charitatis tuae bona revocantes ad animum, huius auctoritatis nostrae serie, petita concedimus, atque te, & Archidiaconum tuum dalmaticarum uti deorandos esse concessimus, eademque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente transmissimus.

C. XI. *Qualiter ordinetur diaconus.*

Diaconus dum ordinatur, solus episcopus: qui cum benedicit, manum super caput illius ponat, quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

5. ps. Queritur autem, an post benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum chrismatis liquore debeant perungi.

C. XII. *Nec presbyteris, nec diaconis in consecratione, chrismate manus perungere licet.*

De his ita scribit Nicolaus Papa Radulpho Archiepiscopo Bituricensi.

Præterea de sciscitaris, utrum solis presbyteris, an & diaconis debeant, cum ordinantur, manus chrismatis liquore perungi. Quod in sancta hac Romana ecclesia cui Deo auctore deseruimus, necuris agitur. Sed & quia sit à novæ legis ministris actum, nullquam (nisi nos fallat oblitio) legitimus. Ergo ad B. Innocentii Papæ canonica decreta sanctitatem tuam transmittimus, & quæ tibi sint in consecrationibus, & ordinibus

a perferat.] manusc. b Ansel. l. 6. c. 20. al. 96. c Ex conc. Carth. 2. cap. 10. Romano 91. col. 2. Poly. l. 2. tit. 32. Anselm. l. 7. c. 12. & 60. Ivo p. 6. cap. 13. d Pann. l. 3. c. 31. Ivo p. 6. cap. 121. Ivo p. 1. epist. 1.

a observanda, principia paginæ ad Decretum Engabini Episcopi missa, te atiam edocebunt.

C. XIII. P. A. L. E. A.

EX 1. epistola b Simplicii Papæ Severo, & Florentino episcopo directæ. Ad cognitionem nostri examinis, Gabrensis diaconi relatu, pervenit de quibusdam ipsius ecclesiæ clericis, quorum cum unus ad presbyterium, duo ad levitarum ministerium consecrarentur, episcoporum, oculorum dolore detentus, ferret manum suam super eos tantum posuisse, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse: qui propter tantam presumptionis audaciam poterat accusatus iudicio præfenti damnari, si adhuc in corpore posset, non fuisset mortis vocatione præventus. Sed quia iam ille examini divino relictus, humano iudicio accusari non potest, ii, qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominia potius elogium acceperunt, ut libi licentiam talis ultra usurpatio faciat, decrevimus, ut à gradu sacerdotalis, vel levitici ordinis, quem perverse adepti sunt, deponi, æquo iudicio abiciantur. Tales enim merito iudicari sunt reverendi, quia peavè inventi sunt constituti.

1. Ex epistola] Hæc palia in nullo manuscripto excerptis est inventa. Burchardus & Ivo ante hoc caput, quod incipit. Ad cognitionem, referunt aliud quoddam caput, quod incipit. Relatio, ex epistola Simplicii missa Equitio Florentino, (sive Florentino) & Severo episcopis. Quamobrem inde potest hoc esse transcriptum ritulus. Ceterum caput hoc à Burchardo citatur ex consilio Braca, ab Ivo in quinta quinquagesima part. c. 212. ex Carthageno, in sexta vero, c. 102. ex Hispanensi, 2. cap. 5. quo etiam Ivo citat & sequens caput, Quorundam, est quasi in his summa.

Item queritur, an eorum ordinatio sit rata habenda, quibus episcopus oculorum languore detentus manus imponit, & presbyter super eos orationem dicit.

C. XIV. *Et ordinatio & ordinatio damnationis subiacet panam, cum episcopus manus imponit, & alius orationem dicit.*

De his ita statutum est in concilio e Toletano.

Vorundam d clericorum, dum unus ad presbyterium, duo ad levitarum ministerium consecrarentur, episcopus oculorum dolore detentus, ferret manum suam super eos imposuisse tantum, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Sed quia iam ille examini divino relictus, humano iudicio accusari non potest; ii, qui supersunt, gradum sacerdotii, vel levitici ordinis, quem perverse adepti sunt, amittant.

C. XV. *Qualiter subdiaconus ordinatur.*

Item ex concilio Carthagini 4. c. 63.

6. Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de manu episcopi accipiat vacuum, & calicem vacuum: de manu vero archidiaconi accipiat urceolum cum aqua, & manutergium.

C. XVI. *Qualiter acolythus ordinatur.*

Item ex eodem concilio, c. 66.

Acolythus, cum ordinatur, ab episcopo quidem doceatur qualiter in officio suo agere debeat: sed ab archidiacono accipiat ceroterarium cum cereo, ut sciat de ad accendenda ecclesiæ luminaria mancipari: accipiat de urceolum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam sanguinis Christi.

a ordinationibus. b Ex conc. Hispanensi, 2. cap. 5. Burch. l. 1. c. 3. Ivo p. 5. c. 213. & 6. c. 102. c In concil. Hispan. 2. cap. 6. d Ordo Romanus p. 91. Rabanus de instit. cler. lib. 1. cap. 3. Ivo p. 1. lib. 2. off. c. 10. e Poly. l. 2. tit. 32. Anselm. 7. c. 10. Ivo p. 6. cap. 121. Pann. l. 3. c. 31. f al. aqua manui. g Poly. lib. 1. Anselm. l. 2. c. 10. Ivo p. 6. c. 121. Pann. l. 3. c. 31.

C. XVII. *Qualiter exorcista ordinetur.*
Item ex eodem, c. 7.

Exorcista a dñm ordinatur, accipiat de manu episcopi libellam, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo: [Accipe, & commenda memoria, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum, & vobaptizatum, sive catechumenum.]

C. XVIII. *Qualiter lector ordinetur.*
Item ex eodem concilio, c. 1.

Lector b cum ordinatur, faciat de illo episcopus verbum ad plebem, indicans ejus fidem, ac vitam, atque ingenium: post hæc spectans plebe tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto lector: verbi Dei, habiturus, si fideliter, & utiliter impleveris officium, partem cum eis, qui verbum Dei ministraverint. d.]

C. XIX. *Qualiter ostiarius ordinetur.*
Item ex eodem, c. 9.

Ostiarius e cum ordinatur, postquam ab archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conversari, ad suggestionem archidiaconi tradat ei episcopus claves ecclesie de altario, dicens: [Sic age, quali reddidit Deo rationem pro his rebus, quæ hæc dicitur recluduntur.]

C. XX. *Qualiter psalmista ordinetur.*
Item ex eodem concilio, c. 10.

Psalmista s, id est cantor, potest abiq; licentia episcopi, sola iussione presbyteri officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: [Vide, ut quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus comprobes.]

Quia comam nutrire prohibetur quædam caput de super in modum sphaera vasa esse debet.

C. XXI. *Qualiter clericus comam nutrire prohibetur.*

Prohibetur s frater per universas regionum vestram ecclesiam, ut clerici iuxta Apostolum comam non nutriant, sed de super caput in modum sphaera radant.

C. XXII. *De eodem.*
Item ex concilio Agathensi, c. 20.

Clerici h, qui comam nutriunt, ab archidiacono etiam sinuolentem, inviti detondeantur. Vestimenta etiam, vel calcemena eis, nisi quæ religionem deceant, uti, aut habere non liceat.

C. XXIII. *De eodem.*
Item Gregorius 11. in concilio Roma habito in Basilica S. Petri, c. 17.

Si quis ex clericis relaxaverit comam, sit anathema.

C. XXIV. *Qualiter vestibus monialis sit induenda, cum consecratur.*
Item ex concilio Carthagini, c. 11.

Anthonialis s virgo, cum ad consecrationem suo episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, quibus semper utitur, professioni, & sanctimoniam aptis.

Vasa quoque sacra, & vestimenta altaris mulieres Deo dicatas contingere, & in conspectu circa altaria deferre prohibetur.

C. XXV. *Vestimenta altaris, & vasa sacra mulieres tangere prohibetur.*

Vnde Soter Papa omnibus episcopis Italia, epist. 2.

a Poly. l. 1. tit. 2. c. 1. b. Anselm. lib. 7. cap. 24. Burch. l. 3. cap. 21. lvo part. 2. cap. 72. & part. 3. cap. 261. b. Anselm. lib. 7. cap. 30. lvo part. 3. cap. 109. c. Anselm. lib. 7. cap. 28. d. Anselm. lib. 7. cap. 23. infra, de cons. dist. 4. cap. mulier. Burch. lib. 8. cap. 19. lvo part. 7. cap. 101. & part. 8. c. 274. e. Hinc. cap. 321. f. Feri idem. supra ead. c. non oportet subdiaconos. g. Apud Mart. Bracar. infra cap. grec. symd. cap. 41. & cap. 66. lvo part. 6. c. 377. h. lib. idem c. 66. lvo part. 6. cap. 378. i. Exod. 22. k. Infra 30. quest. 5. cap. Sponsus. Burch. l. 9. cap. 5. lvo part. 8. c. 143.

Sacratas a Deo feminas, vel monachas sacra vasa, vel sacras pallas penes vos contingere, & incensum circa altaria deferre periculum est ad Apostolicam sedem: quæ omnia reprehensione plena esse, & virupratione, nulli recte sapientum dubium est. Quamobrem hujus sanctæ sedis auctoritate hæc omnia vobis refectafunditus, quanto citius poteritis, censemus. Et ne peccatis hæc latius divulgetur, per omnes provincias abstrigicittissimè mandamus.

C. XXVI. *Sacrarum subdiaconi ingredi non licet.*
Item ex concilio Laodicensi, c. 21.

Non b oportet subdiaconos licentiam habere in sacrarium, sive secretarium (quod Græci diaconium appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

C. XXVII. *De eodem.*
Item ex eodem, c. 22.

Ministrum e non oportet uti orariis, nec hostias r delinquere.

Hofias] Vera lectio, que habetur etiam in aliquo manuscriptis, est, Ostia. sed ob glossam non est restituta.

C. XXVIII. *De eodem.*
Item ex eodem, c. 23.

Non d oportet lectores, aut psalmistas orariis uti, & sic legere aut psallere.

C. XXIX. *Mulier in conventu viros docere non permittitur.*
Item ex concilio Carthagini, c. 98. & 99.

Mulier e quamvis docta, & sancta, viros in conventu docere non presumat. Laici autem presentibus clericis (nisi ipsis rogantibus) docere non audeat.

C. XXX. *Ministri non sacras vasa Dominica contingere non licet.*
Item ex concilio Agathensi, ca. 66.

Non f oportet infacratos ministros licentiam habere in sacrarium (quod Græci diaconium appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica.

C. XXXI. *Qualiter ex lectoribus vasa sacra altaris portare non licet.*
Item ex concilio Bracarenensi, l. c. 22.

Non g liceat cuilibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare, nec alius, nisi iis, qui ab episcopo subdiaconi fuerint ordinati.

C. XXXII. *De eodem, ut clericus comam non nutriant.*
Item ex concilio Martini Papæ, c. 41.

Non h liceat cuilibet ministeria tangere, nisi subdiacono, aut acolytho in secretario vasa Dominica.

Nec oportet clericos comam nutrire, & ministrare. sed atronfo capite, patentibus auribus, & secundum Aaron, talarem vestem induere, ut sint in habitu ornato.

C. XXXIII. *Qualiter sponsa & sponsus sint benedicendi.*
Item ex concilio Carthagini, c. 11.

Sponsus h & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis vel a paranympis offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneat.

a Poly. l. 3. tit. 9. Anselm. lib. 7. cap. 24. Burch. l. 3. cap. 21. lvo part. 2. cap. 72. & part. 3. cap. 261. b. Anselm. lib. 7. cap. 30. lvo part. 3. cap. 109. c. Anselm. lib. 7. cap. 28. d. Anselm. lib. 7. cap. 23. infra, de cons. dist. 4. cap. mulier. Burch. lib. 8. cap. 19. lvo part. 7. cap. 101. & part. 8. c. 274. e. Hinc. cap. 321. f. Feri idem. supra ead. c. non oportet subdiaconos. g. Apud Mart. Bracar. infra cap. grec. symd. cap. 41. & cap. 66. lvo part. 6. c. 377. h. lib. idem c. 66. lvo part. 6. cap. 378. i. Exod. 22. k. Infra 30. quest. 5. cap. Sponsus. Burch. l. 9. cap. 5. lvo part. 8. c. 143.